

K O N G R E S

O B Y W A T E L S K I

IX KONGRES OBYWATELSKI

„Polska jutra. Jak rozwinąć nasze skrzydła?”

25 października 2014 r., Politechnika Warszawska

SESJE TEMATYCZNE IX KONGRESU OBYWATELSKIEGO

godz. 13.15-15.45

1. Narodowy Coaching w edukacji, kulturze i biznesie – jak rozwinąć nasze skrzydła?

partnerzy medialni:

głosnauczycielski

2. Jak budować pomosty pomiędzy Polakami?

3. Rola polskich championów w pobudzaniu innowacyjności i ekspansji zagranicznej małych i średnich przedsiębiorstw

partnerzy medialni:

**Bloomberg
Businessweek**

MIESIĘCZNIK GOSPODARCZY
NOWY PRZEMYSŁ

4. Umiejdzynarodowienie uczelni – jak to zrobić dobrze?

5. Jaki rozwój polskich miast – czas na nową doktrynę?

6. System sprawiedliwości dla obywateli – jak to zrobić?

7. Jak włączyć emigrację do rozwoju Polski?

SESJA 1. NARODOWY COACHING. JAK ROZWINĄĆ NASZE SKRZYDŁA?

moderator: Luk Palmen, InnoCo

Podskórnym czujemy, że po 25 latach wolności Polska rozwija się wolniej niż byśmy tego chcieli i potrzebuje impulsu „nowej modernizacji” – zmian zarówno w gospodarce, jak i w życiu społecznym. Od lat utrwała się gospodarczy charakter Polski jako kraju zależnego, nastawionego na „tu i teraz” oraz promującego podwykonawstwo. Zadajmy więc sobie pytanie: czy chcemy wciąż zajmować pozycję wiecznego średniaka? Zauważamy, że brakuje nam kompetencji, które pozwolą poprawić otaczającą nas rzeczywistość i wspiąć się na wyżyny. Trudno jednak oczekiwać zmiany całego społeczeństwa bez zmian w nas samych.

- **Jakich „nas” potrzebuje gospodarka i społeczeństwo?**

Aby budować społeczeństwo podmiotowe, mające ambicje kreowania rzeczywistości i bycia liderem, musimy stać się dojrzałym społeczeństwem, opartym na świadomych i podmiotowych jednostkach. Wśród potrzebnych kompetencji są m.in. samoświadomość swoich potrzeb, talentów oraz pasji, empatia i zdolność rozumienia innych ludzi, gotowość do działania na rzecz szerszej wspólnoty czy akceptacja porażki i umiejętność uczenia się na swoich błędach. Tylko dysponując taką „skrzynką z narzędziami”, stworzymy środowiska sprzyjające rozwojowi innowacyjnej gospodarki i przemienimy nasze instytucje w prawdziwe wylęgarnie orłów.

- **Jakie są drogi naszego osobistego rozwoju?**

Musimy wreszcie zacząć myśleć o własnych kompetencjach nie tylko jako przydatnych w pracy zawodowej (w kategoriach wymiernego sukcesu materialnego), ale także – wszechstronnego rozwoju osobowego i społecznego. Ich nabywanie powinno obejmować pełen cykl życia – od wychowania w sprzyjającej rozwijaniu talentów rodzinie, poprzez efektywną naukę w otwartej na różnorodność szkole, po pracę w dających poczucie stabilności kulturach organizacyjnych. Ważną rolę w zdobywaniu tych kompetencji pełnią wzorcowi liderzy, obecni we wszystkich dziedzinach życia. To właśnie efekt ich pracy, choć czasem niedocenianej, przekłada się na poprawę rzeczywistości, jaka nas otacza i wyznacza kierunek wspólnego działania.

- **Jak rozwinąć nasze skrzydła?**

Narodowy Coaching to projekt realizowany w ramach Kongresu Obywatelskiego pod hasłem „Narodowy Coaching. Jak rozwinąć nasze skrzydła?”. Jego rozpoczęcie nastąpi 25 października 2014 r. podczas sesji pod tym samym tytułem na IX Kongresie Obywatelskim. Narodowy Coaching to debata poświęcona postawom i umiejętnościom potrzebnym Polakom, by odnieść indywidualny i zbiorowy sukces w XXI wieku. Mamy nadzieję, że stanie się ona pretekstem do zbiorowego spojrzenia w lustro i próbą odpowiedzi na pytanie: jacy jako społeczeństwo jesteśmy, jacy chcielibyśmy być oraz jakich kompetencji wymaga od nas przyszłość? Używając sformułowania „Narodowy Coaching”, określamy zarówno skalę, jak i charakter tego procesu – uczenia się od siebie nawzajem, wzajemnego wspierania i inspirowania się, zachęcania do rozwoju.

SESJA 2. JAK BUDOWAĆ POMOSTY POMIĘDZY POLAKAMI?**moderator: Beata Jakoniuk-Wojcieszak, Telewizyjna Agencja Informacyjna**

Polska w ostatnim ćwierćwieczu rozwijała się w przyspieszonym tempie. Równoległa transformacja wszystkich sfer naszego życia, począwszy od państwa, aż do gospodarki nie pozostała bez wpływu na nasze życie społeczne. Z czasem odeszliśmy od idei wspólnotowości i zaczęliśmy się coraz wyraźniej – pod każdym względem – różnicować. Czas zastanowić się, co decyduje o podziałach i jakie są ich konsekwencje, a w końcu – jak budować pomosty, które pozwolą nam nadal być jednym społeczeństwem?

• Co nas dzieli?

Podziały zachodzą na wielu wymiarach. Najczęściej wskazywane są te dotyczące sfery ekonomicznej. To posiadane zasoby finansowe wyznaczają nasze możliwości, a co za tym idzie wybory życiowe. To one pozwalają nam też zadbać na własną rękę o jakość swojego życia – kupić mieszkanie na grodzonym osiedlu, korzystać z prywatnej opieki medycznej oraz niepublicznego szkolnictwa. Do pewnego stopnia „nożyce dochodowe” łączą się także z wymiarem zróżnicowań kulturowych. Tutaj kluczową rolę pełni kulturowo-mentalna skrzynka z narzędziami, a więc nasze wartości i postawy. Stron sporu jest wiele, choć dwie wydają się najistotniejsze. Pierwsza dotyczy postrzegania ważności celów indywidualnych i wspólnotowych. Czy działamy tylko na rzecz „ja”, czy też pamiętamy o szerszym otoczeniu, mając w tyle głowy „my”? Druga zaś dotyczy kwestii wartości, jakie powinny regulować życie społeczne. Tutaj spór wyznacza światopoglądowy konserwatyzm (wsparty przez silne w Polsce wartości religijne) i liberalizm.

• Co wynika z tego, że się dzielimy?

Podziały – szczególnie jeśli zachodzą na siebie i wzmacniają się wzajemnie – są zagrożeniem dla naszej spójności społecznej. Zamykamy się w swoich społecznych światach, które coraz rzadziej się przenikają – mieszkamy, konsumujemy, pracujemy i uczymy się z podobnymi do siebie. Coraz mniej jest przestrzeni, w których wszyscy musimy przebywać z „innymi”, nie potrafimy więc sobie z tą innością radzić na co dzień. Brak kontaktu wzmacnia stereotypy, rodzi uprzedzenia, a w końcu przeradza się w brak tolerancji i dyskryminację.

• Jak budować ponad podziałami?

Podstawą jest idea kontaktu z „innym”. Aby do niego doszło musimy zbudować – fizyczne i нефизyczne – przestrzenie, w których różne społeczne światy mogłyby się nawzajem przenikać. Kiedyś taką rolę pełniły podwórka, na których spotykały się dzieci i ich rodzice z najróżniejszych społecznych światów. Musimy zlustrować nasze otoczenie i zastanowić się, w jaki sposób budować nowe „podwórka”. To mogą być lokale gastronomiczne czy też komunikacja publiczna, z których korzysta każdy. Istotne jest jednak także zbudowanie poczucie wspólnoty poprzez stosowanie jednomyślnej narracji. Czy można coś takiego wytworzyć na poziomie przedsiębiorstwa, miejscowości, określonego środowiska? Czy można wreszcie myśleć o wspólnej narracji dla Polaków w XXI wieku?

SESJA 3. ROLA POLSKICH CZEMPIONÓW W POBUDZANIU INNOWACYJNOŚCI I EKSPANSJI ZAGRANICZNEJ MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW**moderator: Maciej Dzierżanowski, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową**

Celem sesji jest dyskusja nad warunkami (instytucjonalnymi, mentalnymi i organizacyjnymi), umożliwiającymi kreowanie popytu innowacyjnego przez polskie czempiony, a także wspieranie krajowych małych i średnich przedsiębiorstw w ekspansji na rynki zagraniczne. W szerszym kontekście będziemy więc dyskutować o sposobach zwiększenia innowacyjności i konkurencyjności polskiej gospodarki.

- **Jak przeskoczyć mur?**

Polska od lat walczy o jak najwyższe miejsce w rankingach dotyczących innowacyjności. Niestety, coraz częściej wskazuje się, że nasza dynamika rozwojowa – bazująca na wykorzystaniu prostych rezerw, stosunkowo niskich wynagrodzeniach i rozwoju drobnej przedsiębiorczości – stopniowo się wyczerpuje. Stajemy przed murem, o który mogą rozbić się nasze aspiracje dotyczące wyższej jakości życia – wzrostu zamożności i awansu cywilizacyjnego. Jak przeskoczyć te ograniczenia i wspierać się wzajemnie na drodze do innowacyjnej gospodarki? W jaki sposób mogą się do tego przyczynić narodowe czempiony – duże polskie korporacje posiadające wizję ekspansji zagranicznej.

- **Jakich kompetencji potrzebujemy dla innowacyjności?**

Rozwijanie innowacyjnych produktów i usług przez krajowe firmy technologiczne, uczelniane spin-off'y i start-up'y, wymaga umiejętności współpracy i otwartości na klientów, którzy posiadają odpowiednie zasoby i są w stanie ponieść ryzyko związane z wdrażaniem innowacji. Bez odpowiedniego nastawienia nie jesteśmy w stanie zmienić warunków panujących na krajowym rynku. Czerpanie z własnych doświadczeń oraz kooperacja pomiędzy firmami stwarzają lepsze warunki dla skutecznej ekspansji z danym produktem, usługą lub technologią na rynki zagraniczne. Niestety, widzimy, że polskie korporacje często unikają podejmowania ryzyka i preferują zakup gotowych rozwiązań z zagranicy, choć rozwiązania te są często droższe od rodzimych. Krótkowzroczność i brak gotowości do odroczenia gratyfikacji skutkują tym, że jako kraj nie inwestujemy w tworzenie innowacji i wiedzy, które mogłyby zapewnić konkurencyjność i rozwój gospodarczy w dłuższym okresie czasu oraz pozwolić na uniknięcie ryzyka pułapki kraju o średnich dochodach.

- **Jakie są drogi do współpracy championów z MŚP?**

Podstawowe pytanie sesji brzmi, jakie są uwarunkowania zachowań polskich championów w stosunku do małych i średnich przedsiębiorstw i w jaki sposób można oddziaływać na ich zmianę. Dobrym pomysłem wydaje się tu wykorzystanie polityki właścicielskiej Skarbu Państwa. Jej realizacja, w połączeniu z programami prowadzonymi przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, mogłaby nadać zjawisku zupełnie inną dynamikę – bazującą na impulsach popytowych – dla procesów zwiększania innowacyjności i konkurencyjności polskiej gospodarki.

SESJA 4. UMIĘDZYNARODOWIENIE UCZELNI – JAK TO ZROBIĆ DOBRZE?

moderator: prof. Iwona Hoffman, Uniwersytet Marii Skłodowskiej Curie

- **Umiędzynarodowienie uczelni – szansa czy zagrożenie dla społeczności akademickiej?**

W dobie globalizacji trzeba przyznać, że umiędzynarodowienie uczelni to szansa, którą społeczność akademicka musi zauważyć i musi wykorzystać. Podjęcie tego wyzwania oznacza bowiem zarówno podwyższenie jakości kształcenia, także w wyniku wsparcia finansowego ze źródeł międzynarodowych, jak i powiązanie go z wymiarem praktycznym – biznesem. Otwarcie na proces umiędzynarodowienia oznacza także szerszą promocję wyników prac badawczych realizowanych na polskich uczelniach zagranicą oraz większe zaangażowanie studentów i badaczy w tworzenie międzynarodowych sieci kontaktów. Pochodną tego procesu jest także stworzenie systemu jasnych i kontrolowanych społecznie kryteriów oceny dorobku naukowego akademików, co wspiera tworzenie nowoczesnych systemów zarządczych na uczelniach.

- **Jakie bariery stoją na przeszkodzie umiędzynarodowienia polskiej nauki oraz jak je przełamywać?**

Istnieją dwie główne wiązki barier, stojących na przeszkodzie umiędzynarodowieniu polskiej nauki. Poza najbardziej oczywistym – niskimi nakładami finansowymi – podstawowym problemem wydaje się mentalność polskich naukowców, którzy nie chcą silnie angażować się w wymagający proces zdobywania i realizacji projektów zagranicznych. Brak elastyczności i mobilności oraz strach przed ryzykiem hamuje polskich badaczy przed włączeniem się w szerokie sieci naukowe.

Głównym mechanizmem zmiany jest otwarcie polskich społeczności akademickich (zarówno badaczy, jak i studentów) na międzynarodowe projekty naukowe. Istotny jest także udział naukowców w życiu naukowym Europy i świata oraz publikowanie w zagranicznych czasopismach naukowych.

- **W jaki sposób tworzyć krajowe sieci naukowe, które łączą ze sobą naukowców z różnych uczelni?**

Reforma szkolnictwa wyższego, mająca na celu między innymi wspieranie procesu umiędzynarodowienia uczelni, prowadzi, niestety, do polaryzacji i koncentracji zasobów w ośrodkach o największym potencjale naukowym. Ich rolę wydaje się zatem niejako wparcie i „wyciągnięcie ręki” w stronę mniejszych ośrodków. Umiejętność współpracy i interdyscyplinarne projekty badawcze pozwolą na powstanie „oczek” – zarówno w krajowych, jak i międzynarodowych sieciach naukowych.

Sesja 5. JAKI ROZWÓJ POLSKICH MIAST – CZAS NA NOWĄ DOKTRYNĘ?

moderator: Marcin Nowicki, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową

- **Co zdecyduje o wysokiej jakości życia w miastach?**

Polskie miasta przechodzą szybką metamorfozę – w większości są od lat wielkim placem budowy. Wykorzystując środki z UE prowadzimy inwestycje mające podnieść „dobrobyt techniczny” – ulice, chodniki, tabor komunikacji miejskiej, teatry, baseny, muzea, parki naukowo-technologiczne.

To właściwy moment, żeby zadać pytanie, czy to wszystko wystarczy, żeby na trwałe podnieść jakość życia? Od czego ona dziś tak naprawdę zależy i czy awans infrastrukturalny sam w sobie zapewni nam długookresowy rozwój? Na przykładzie miast zachodnich widać, że tylko te działania i te inwestycje, które służą budowaniu pozytywnych międzyludzkich relacji (sąsiedzkich, społecznych, obywatelskich, kulturalnych, artystycznych, biznesowych, naukowych), współtworzą nowy silnik rozwojowy miasta. Są inwestycją, a nie tylko kosztem dla nas i naszych dzieci. Tworząc nową doktrynę rozwoju polskich miast, musimy zadawać sobie pytanie, kiedy miasto tym relacjom międzyludzkim sprzyja, ułatwia je, a kiedy je utrudnia, a nawet uniemożliwia?

- **Jakie są najważniejsze szanse, a gdzie tkwią bariery i zagrożenia rozwoju polskich miast?**

Dzisiejsze polskie miasta to tygły złożonych procesów społecznych, gospodarczych i przestrzennych: starzejące i kurczące się społeczeństwo, nasilona suburbanizacja, natężenie inwestycji infrastrukturalnych, ujawniające się deficyty demokracji lokalnej i wpływ „dużej” polityki, nieład przestrzenny i architektoniczny, kulejąca estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznych, rewitalizacja „techniczna” zamiast społecznej i gospodarczej, słaba aktywność obywatelska, kłopoty z budową tożsamości lokalnej i wiele innych zjawisk. Jak sprawić, aby procesy te ukierunkować na tworzenie szans rozwojowych?

- **Jak wprowadzić w życie nową doktrynę rozwoju polskich miast?**

Czy mieszkańcy polskich miast różnią się między sobą? Czy można mówić o różnych kodach kulturowych mieszkańców Poznania, Krakowa, Gdańska, Rzeszowa, Wrocławia, Katowic, Warszawy? Czy w związku z tym można myśleć o jednej doktrynie rozwoju polskich miast, czy też powinno być ich tyle, ile polskich miast? Warto też zidentyfikować szersze role i funkcje władz samorządowych (i całych wspólnot samorządowych) wykraczające poza formalny gorset działań przypisanych władzom samorządowym – ograniczanie się jedynie do roli dostawcy usług publicznych, inwestora miejskiego i lokalnego regulatora (w zakresie prawa lokalnego) nie sprzyja budowaniu lokalnego kapitału społecznego i tym samym hamuje rozwój.

SESJA 6. SYSTEM SPRAWIEDLIWOŚCI DLA OBYWATELI – JAK TO ZROBIĆ?

moderator: Bogusław Chrabota, „Rzeczpospolita”

• Jak otworzyć sądy na wiedzę i wymianę informacji?

Instytucje wymiaru sprawiedliwości powinny być otwarte na to, jak są oceniane przez obywateli oraz na wnioski płynące z badań ich funkcjonowania. Dotychczasowe doświadczenia z rzetelnie przeprowadzonych obserwacji postępowań oraz monitorowania i badania sądownictwa pokazują, że otwartość sądów na taką wiedzę sprzyja poprawie i skuteczności ich funkcjonowania oraz lepszemu wizerunkowi społecznemu. Jak zatem zwiększać ilość obserwacji i badań wymiaru sprawiedliwości z perspektywy jego użytkownika?

Trzeba pamiętać, że same badania to nie wszystko – ich wyniki powinny być uważnie i krytycznie studiowane przez sądy i instytucje odpowiedzialne za wymiar sprawiedliwości. Poważna debata sprzyjać będzie prezentowaniu punktu widzenia środowiska sędziowskiego oraz analizie szans i ograniczeń w ulepszaniu wymiaru sprawiedliwości.

• W jaki sposób wzmacniać zaufanie do wymiaru sprawiedliwości?

Powodów zbyt niskiego zaufania do wymiaru sprawiedliwości jest wiele. Począwszy od wykrzywionego często wizerunku medialnego, poprzez uchybienia w funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości, a skończywszy na deficytach w komunikowaniu i argumentowaniu decyzji sądowych.

Niezależnie zatem od oczywistej konieczności orzekania w sposób rzetelny i sprawiedliwy oraz podnoszenia sprawności działania sądów konieczne jest też odpowiednie pokazywanie i komunikowanie tego, co robi sąd i dlaczego podejmuje takie a nie inne decyzje. Chodzi tu m.in. o klarowne i przekonujące argumentowanie w uzasadnieniach orzeczeń sądowych, umiejętne przekazywanie wiedzy o pracy sądów w debacie publicznej oraz mediach oraz o podniesienie jakości komunikacji na sali sądowej pomiędzy sądem a innymi uczestnikami postępowań. Z uwagi na kontradyktoryjny kierunek zmian w procedurach sądowych niezwykle ważne jest też stworzenie wreszcie systemu pomocy i poradnictwa prawnego.

• Jak zwiększyć rolę sądów w środowisku lokalnym?

Sądy w lokalnych środowiskach pełnią bardzo ważną rolę, która nie ogranicza się tylko do wymierzania sprawiedliwości. Pokazała to dobitnie gwałtowna dyskusja wokół reorganizacji struktury sądów w Polsce. Istnieją bardzo pouczające przykłady sądów, które samodzielnie podjęły ciekawe inicjatywy edukacyjne czy współpracę z lokalnymi środowiskami prawniczymi oraz organizacjami pozarządowymi.

Działania na rzecz zwiększania roli sądów w środowisku lokalnym powinny obejmować zatem z jednej strony przekonanie szerokiej grupy sędziów, iż warto podejmować takie inicjatywy, z drugiej zaś strony - biorąc pod uwagę doświadczenia krajowe i zagraniczne - powinny zostać wypracowane i zaproponowane różne mechanizmy takiej współpracy tak, by można je było dostosować do lokalnych uwarunkowań i by przynosiły one realne korzyści społeczne oraz korzyści dla wymiaru sprawiedliwości.

SESJA 7. JAK WŁĄCZYĆ EMIGRACJĘ DO ROZWOJU POLSKI?

moderator: Witold Radwański, KROKUS PE

- **Jak zainteresować emigrantów problematyką rozwoju Polski oraz realnie zaangażować ich w proces definiowania priorytetów i wyzwania rozwojowych stojących przed Polską?**

Doświadczenia takich krajów jak Irlandia czy Izrael, którym udało się przełamać pułapkę kraju średniego dochodu pokazują, że znaczący wkład w rozwój mogą mieć emigranci. Polska do tej pory, poza nielicznymi wyjątkami jakim był proces wstępowania Polski do NATO, w ograniczonym zakresie korzystała z szerszego zaangażowania emigracji, w szczególności w aspekcie rozwoju gospodarczego i innowacyjności. Stojąc więc przed wyzwaniem zwiększenia gospodarczej i technologicznej pozycji Polski na arenie międzynarodowej kolejne pokolenia emigracji wciąż wydają się być niewykorzystanym zasobem, po który można sięgnąć.

- **Jak rozwijać międzynarodową sieć kontaktów z pomocą polskiej emigracji?**

Polska stoi dziś przed wyzwaniem zdefiniowania na nowo swego modelu rozwoju. Modelu, który w większym stopniu musi uwzględniać naszą własną samodzielność, podmiotowość i zdolność do bycia kreatorem w międzynarodowej i innowacyjnej gospodarce. Wyzwanie to rodzi konieczność szerszego umiędzynarodowienia zarówno krajowych przedsiębiorstw jak również krajowych ośrodków naukowych. Niezbędna do tego jest międzynarodowa sieć kontaktów tj. osób i organizacji, które mogą być swoistą bramą do współpracy międzynarodowej.

- **Jakie są zewnętrzne uwarunkowania rozwoju Polski – pomoc w zrozumieniu realiów?**

Dla nas w kraju cenne jest również spojrzenie z zewnątrz i zrozumienie uwarunkowań, kierunków rozwoju gospodarczego i technologicznego oraz motywacji kluczowych graczy międzynarodowych (agend publicznych, korporacji międzynarodowych czy instytucji naukowych).

K O N G R E S

O B Y W A T E L S K I

IX KONGRES OBYWATELSKI
„Polska jutra. Jak rozwinąć nasze skrzydła?”
25 października 2014 r., Politechnika Warszawska

Organizator

Partnerzy

Partnerzy medialni

Kongres Obywatelski organizowany jest przez:
Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową
ul. Do Studzienki 63
80-227 Gdańsk
tel. +48 58 524 49 00
fax. +48 58 524 49 08